

د اخلاقو ضعف د ایمان ضعف دي

جناب نبی کریم ص په بېلابېلو ځایونو کې په واضح توګه فرمایلي دي چې قوي ایمان د ښو او نیکو اخلاقو سبب کېږي او اخلاقي کمزوري د ایمان کمزوري ګڼل کېږي. د بي حيا او بي عزته انسان په هکله چې د ګناه په کولو سره د هيڅ شرم احساس نه کوي فرمایي:

۱- الحيا والايمان قرناء جميعا فاذا رفع احدهما رفع الآخر (المستدرک للحاکم عن انس رض)

ژباړه: حيا او ایمان يو دبل سره تړلي او نژدې رابطه لري که يو يې د منځه ولاړ سي او د انسان څخه ليري سي دوهم يې پخپله د منځه ځي.

او هغه څوک چې ګاونډيانو ته تکليف رسوي او بده رويه ورسره کوي پدې هکله:

۲- عن ابی شريح أن انبی صلی الله عليه وسلم قال والله لا یؤمن والله لا یؤمن والله لا یؤمن قیل و من یا رسول الله قال الذی لا یأمن جاره بواقعه « (صحيح البخاری)

ژباړه: د ابو شريح څخه روايت دي چې رسول الله ص وفرمايل: قسم په الله ع ایمان يې ندي راوړي ، قسم په الله ع ایمان يې ندي راوړي ، قسم په الله ع ایمان يې ندي راوړي ! پوښتنه ورڅخه وسول چې چا يا رسول الله ص ؟ وي فرمايل: هغه څوک چې ګاونډي(همسايه) يې د شر او بدې څخه په امان نه وي.

د بد و او بي ځايه خبرو په هکله:

۳- « من كان يؤمن بالله واليوم الآخر فليقل خيراً أو ليصمت » (صحيح البخاری عن ابی هريرة رض)

ژباړه: څوک چې په الله ج او د آخرت په ورځ ایمان لري نو بايد چې ښي خبرې وکړي او يا هم چپ و اوسي.

يو شمېر داسې خلک هم سته چې فرضي عبادات ډېر په بي غوري سره ادا کوي ، نور ډېر عبادتونه کوي او د هيڅ ډول ځان ښودنې څخه په دي هکله مخ نه اړوي خو په عين وخت کې داسې ويناوي او اعمال ورڅخه صادرېږي چې د اخلاقو او اسلامي کرامت او حقيقي ایمان سره ډېر وا ټين لري دا کسان بايد پدې پوه سي چې داسې ظاهري او بي روحه عبادتونه په اسلام کې هيڅ ارزښت نلري او رسول الله ص خپل امت ته خبرداري ورکوي چې دداسې انسانانو د شر څخه خپل ځان وساتي.

۴- « عن ابی هريرة قال قال رسول الله إن فلانة یذکر من کثرة صلاتها صيامها و صدقتها غیر أنها تؤدی جيرانها لسانها قال هي فی النار قال یا رسول الله فان فلانة یذکر من قلة صلاتها و صدقتها و انما تبتدئ بالنوازل بن الاقط و لا تؤدی جيرانها بلسانها قال هي فی الجنة » (مسند ابی داود)

ژباړه: د ابو هريره رض څخه روايت دي چې يو سړی وويل: يا رسول الله ص وايي چې فلانکې ښځه ډېر لمونځونه کوي او روژي نيسي او ډېر خيراتونه کوي خو ګاونډيانو ته په ژبه سره تکليف رسوي وي فرمايل چې دا په دوږخ کې ده ، هغه سړی يا وويل: وايي چې هغه بله فلانې ښځه لږ لمونځونه کوي او لږ روژي نيسي او د پښير توتې خيراتوي او خپل ګاونډيانو(همسايه ګانو) ته تکليف نه رسوي وي فرمايل چې دا په جنت کې ده.

يوه ورځ رسول الله ص د خپلو اصحابو څخه پوښتنه وکړل چې:

۵- « أتدرون من المفلس؟ قالو المفلس فينا من لا درهم له و لا متاع . فقال المفلس من أمتي من ياتي بصلاة و زكاة و صياما و ياتي و قد شتم هذا و قذف هذا و أكل مال هذا و سفك دم هذا و ضرب هذا ، فَيُعْطَى هذا من حسناته و هذا من حسناته ، فإن نيت حسناته قبل أيقضى ما عليه أخذ من خطاياهم فطرحت عليه ثم طرح في النار » (صحيح المسلم عن ابی هريرة رض)

د اسلامي اخلاقو لړی

ترتیب او ژباړه: ا.م.ف

ژباړه : رسول الله ص پوښتنه وکړل آیا پوهېږي چې مفلس څوک دې ؟ ورته وویل سول چې زموږ په منځ کې مفلس هغه څوک دې چې پیسې او مال ونلری . ده مبارک وفرمایل : زما د امت مفلس هغه څوک دې چې کله په آخرت کې راسی او د ځان سره یې لمونځ ، زکات او روژه راوړې وی خو په عین وخت کې یې یو چاته ښکښل (بد ویلی وی) کړی وی ، او په بل پسی یې تهمت ویلی وی او د بل یوه مال یې خوړلی وی ، او د بل چا وینه یې توې کړې وی ، او بل یو یې وهلی وي نو دده د نیکو څخه اخیستل کیری او هغه و هغه ته ورکول کیری او که نېکی یې مخکې د پوره کېدلو د هغه څخه چې پرده دی (د بل حق) پای ته ورسیری نو د هغو خلکو(پوروړو) د گناوو څخه اخیستل کیری او پر ده اچول کیری وروسته نوری سړی دو ږغ ته اچول کیری.

تاسی هغه تقوی داره او دینداره پر دې قیاس کړی چې ځینی عبادتونه سرته رسوی خو بیا هم بد خوږه ، تریو ، دښمنی کوونکی او شریر سړی پاته کیری دا سړی څنگه تقوی داره بلل کېدای سی ؟؟

او د ښو او بدو اخلاقو په اړه یې فرمایلی دی :

۶- « **الْخَلْقُ الْحَسَنُ يُذِيبُ الْخَطَايَا كَمَا يُذِيبُ الْمَاءُ الْجَلِيدُ ، الْخَلْقُ السُّوِّ يُفْسِدُ الْعَمَلَ كَمَا يُفْسِدُ الْخَلُّ الْعَسْلَ** » (سنن بیهقی و طبرانی عن ابن عباس رض) .

ژباړه : نېک اخلاق گناوی داسی ویلی کوی لکه اوبه چې ژلی ویلی کوی ، او بد خوی عمل داسی فاسد او خرابو لکه سرکه چې عسل (شات) خرابوی.

د پورتنی عزتمند ارشاد څخه ښکاری چې د انسان په نفس کې رذایل په ځای نیولو سره وده کوی د خیر او اصلاح ځای نیسی او ټول ارزښتونه خپل تر پوښښ لاندی راوولی نو په دې وخت کې لکه انسان چې جامی د خپل بدن څخه لیری کړی او لڅ پاته سی پدې توگه د دین څخه خارجیری او د دین هیڅ اثر یې په بدن کې نه پاته کیری نو په دې صورت کې دداسی شخص له خوا څخه د ایمان دعوه بېله ښکاره درواغو څخه بل څه نده.

د ایمان او اخلاقو د رابطې په اړوند رسول الله ص فرمایي:

۷- « **ثَلَاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ فَهُوَ مُنَافِقٌ وَإِنْ صَامَ وَصَلَّى وَحَجَّ وَاعْتَمَرَ وَقَالَ إِنِّي مُسْلِمٌ إِذَا حَدَّثَ كَذَبًا وَإِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ وَ إِذَا أَوْثَمَنَ خَانَ** » (صحیح مسلم)

ژباړه : دری خوږونه دی چې که په یو چاکی موجود وی هغه شخص منافق دې که څه هم روژه ونیسی او لمونځ وکړی او حج او عمره ادا کړی او وواپی چې زه مسلمان یم ، یو داچې د خبرو کولو په وخت کې درواغ وایی او کله چې وعده وکړی وعده خلافی کوی او کله چې امانت ورته وسپارل سی خیانت پکښی کوی.

همداغه رنگه فرمایي:

۸- « **عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى قَالَ : أَرْبَعٌ مَنْ كَانَ فِيهِ كَانَتْ مُنَافِقًا خَالصًا وَمَنْ كَانَ فِيهِ خِصْلَةٌ مِنْهُنَّ كَانَتْ فِيهِ خِصْلَةٌ مِنَ النَّفَاقِ حَتَّى يَدْعُهَا ، إِذَا أَوْثَمَنَ خَانَ وَإِذَا حَدَّثَ كَذَبًا وَإِذَا عَاهَدَ غَدَرَ وَإِذَا خَاصَمَ فَجَرَ** » (صحیح البخاری)

ژباړه : د عبد الله بن عمرو رض څخه روایت دې چې نبی کریم ص وفرمایل : څلور خوږونه دی که په یو چا کې جمع سول هغه سړی خالص منافق دې او که یو خوی (خصلت) یې پکښی وی دا د نفاق (منافق) خاصیت دې تر څو چې پرې ایښی نه وی : کله چې امانت ورته وسپارل سی خیانت پکښی کوی او کله چې خبری کوی درواغ وایی او کله چې وعده وکړی په هغه کې غدر(خیانت) کوی ، او کله چې د چا سره جنگ کوی ښکښل کوی.

نيڪ اخلاق او ددرجو لوړوالی او فضیلت

د الهی لارښوونو او نبوی ارشاداتو څخه دا په ښکاره توګه څرګندېږي چې اسلام غواړي انسان په اخلاقي فضايو او آدابو مزین وي او نورو ته يې هم وښيي. هماغه رنگه اخلاق د نفلی او نا اړین موضوعاتو څخه نه شمېرل کېږي بلکه نیک او حمیده اخلاق د اړینو او لازمو اصولو له جملې څخه دي چې د ژوند ارزښت لري او د الله ج خوښ دي او د نیکو اخلاقو خاوندانو ته يې لوړه درجه او ستر اعتبار ورکړی دي.

د نیکو اخلاقو پر لور

۱- « عَنْ اسَامَةَ بْنِ شَرِيكٍ رَضِيَ قَالَ : كُنَّا جُلُوسًا عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا يَتَكَلَّمُ ، إِذْ جَاءَهُ أَنَسُ بْنُ فَهَالٍ فَقَالَ : مَنْ أَحَبَّ عِبَادَ اللَّهِ إِلَى اللَّهِ ؟ قَالَ : أَحْسَنُهُمْ اخْلَاقًا » (المعجم للطبرانی)

ژباړه : د اسامه بن شریک رضی څخه روایت دي چې وي ویل : مور به د رسول الله ص په حضور کې داسې ناست وو لکه زموږ پر سرونو چې مرغه ناست وي او زموږ څخه یوه هم خبری نه کولي ، نابیره یو شمېر خلک راغلل او پوښتنه یې وکړل چې د الله ج په وړاندې نزدې او ډېر خوښ بنده څوک دي ؟ وي فرمایل په اخلاقو کې تر ټولو ښه يې .

په یوه بل روایت کې :

۲- ما خَيْرُ مَا أُعْطِيَ الْإِنْسَانُ ؟ قَالَ : خُلُقٌ حُسْنٌ » (صحيح ابن ماجه)

ژباړه: پوښتنه ورڅخه وسول تر ټولو غوره شی چې انسان ته ورکول سوی دی څی دی ؟ وي فرمایل : نېک خوی(اخلاق) .

د بد ویلو په اړه

۳- « ان الفحشَ والتفحشَ ليسا من الاسلام في شيء و ان احسن الناس اسلاماً احسنهم خلقاً » (سنن ترمذی)

ژباړه : په بد ویلو عادت او بد ویونکي په اسلام کې هیڅ حصه نلري او د اسلام له نظره تر ټولو ښه انسان هغه څوک دي چې په اخلاقو کې بهتر او غوره وي .

او په یوه بل روایت کې :

۴- « سئل رسول الله ص : أي المومنين اكمل ايماناً قال : أحسنهم اخلاقاً » (المعجم للطبرانی ، عن عمير بن قناده) .

ژباړه : د جناب نبی کریم ص څخه پوښتنه وسول چې د مومنانو د بلی څخه کوم یو یې د کامل ایمان لرونکي دي ؟ وي فرمایل هغه څوک چې غوره او بهترین اخلاق لري.

۵- « عن عبد الله بن عمرو رضي قال : سمعتُ رسول الله ص يقول : ألا اخبركم بأحسنكم إلى و اقر بكم مني مجلساً يوم القيامة؟ اعادها مرتين او ثلاثا — قالوا بلى يا رسول الله . قال : احسنكم اخلاقاً » (مسند احمد)

ژباړه : د عبدالله بن عمرو رضی څخه روایت دي چې وي ویل: د رسول الله ص څخه می واورېدل چې ویی فرمایل آیا تر ټولو ماته ډګران او محبوب شخص او د قیامت په ورځ تاسی ته تر ټولو د نزدې مجلس کونکي څخه خبر در نکړم؟ دوه یا درې واړه يې دا پوښتنه تکرار کړل ، ورته وویل سول چې یا رسول الله بلی ، وي فرمایل : په تاسو کې تر ټولو د غوره او بهترین اخلاقو درلودونکي.

او همداغه رنگه فرمايي :

۶- « ما من شيءٍ اثقل في الميزان العبد المؤمن يوم القيامة من خلقٍ حسنٍ ، ان الله يكره الفاحش البذي و ان صاحب حسن الخلق ليبلغ درجة صاحب الصوم والصلاة » (مسند احمد عن ابى دردا رض)

ژباړه : رسول الله ص وفرمايل : د قيامت په ورځ د مومن بنده د اعمالو په ترازو كې تر اخلاقو دروند شى نسته ، او الله ج بد ژبى ، بد ويونكى نه خوبسوى او بيله شكه د نيكو اخلاقو خاوند د خپلو نيكو اخلاقو په وسيله د لمونځ كوونكى او روژه نيونكى شخص مرتبى ته رسيرى.

۷- « عن انس رض قال : قال رسول الله ص : ان العبد ليبغ بحسن خلقه عظيم درجات الآخرة و أشرف المنازل و أنه لضعيف العبادَةِ و أنه ليبغ بسوء خلقه اسفل درجة في جهنم » (المعجم للطبراني)

ژباړه: د انس رض څخه روايت دې چې رسول الله ص وفرمايل : يقيناً مومن بنده د خپلو نيكو اخلاقو په وسيله د آخرت لورو رجو او بهترينو منازلو ته رسيرى او بيله شكه مومن بنده د خپلو بدو اخلاقو په وسيله د جهنم تر ټولو كبنسته درجى ته رسيرى.

۸- « عن عائشة رض قالت : سمعت رسول الله ص يقول : ان المومن ليُدرِكُ بحسن خلقه درجة الصائم القائم »

ژباړه : د عايشى رض څخه روايت دې چې وي ويل د رسول الله ص څخه مې واورېدل چې ويل يې : بېشكه مومن د خپلو نيكو اخلاقو په واسطه د روژه نيونكى او لمونځ كوونكى شخص درجى ته رسيرى.

او په بل روايت كې :

۹- « ان المومن ليُدرِكُ بحسن خلقه درجات القائم اليل و صائم النهار » (سنن ابى داود)

ژباړه : د عايشى رض څخه روايت دې چې وي ويل: د رسول الله ص څخه مې واورېدل چې وي فرمايل: بېشكه چې مومن د خپلو نيكو اخلاقو په واسطه د شپې لمونځ كوونكى او د ورځې روژه نيونكى درجه لاسته راوړى.

۱۰- « قال ابودر ان رسول الله ص قال قد افلح من اخلص قلبه للإيمان و جعل قلبه سليماً و لسانه صادقاً و نفسه مطمئنة و خَلِيقَتَهُ مُسْتَقِيمَةً » (مسند احمد)

ژباړه : ابودر رض فرمايي چې رسول الله ص وفرمايل : بېشكه هغه څوك بريالى او كاميابه سو چې زړه يې ايمان ته خالص كړى وي او زړه د امراضو(باطنى امراضو) څخه وساتى ، خپله ژبه يې ريشتيا ويونكي وگرځول او خپل نفس يې مطمئن كړ او خپل اخلاق يې سم كړل.

۱۱- « عن عبدالله بن عمرو رض ان رسول الله ص لم يكن فاحشاً و لا متفحشاً و كان يقول : خياركم أحاسنكم اخلاقاً » (صحيح البخارى)

ژباړه: د عبدالله بن عمرو رض څخه روايت دې چې وي ويل : رسول الله ص نه د عادت له مخې بد ژبى وو او نه يې هم (د قهر او غضب په وخت كې) نفس بد ويلو ته مجبوره كاوه او هميشه به يې فرمايل: په تاسې كې غوره هغه كسان دى چې غوره اخلاق ولري.

۱۲- «عن انس رض خُدِمْتُ رسول الله ص عشر سنين ، والله ما قال لي أفِ قَطُّ وَ لَا قَالَ لِسَيِّءٍ لِمَ فَعَلْتَ كَذَا وَ هَلَا فَعَلْتَ كَذَا؟»
(صحيح البخارى)

ژباړه: د انس رض څخه روايت دې چې وي فرمايل: د لسو کلونو لپاره مي د رسول الله ص خدمت وکړ، قسم په الله ج هيڅکله يې اف او بده خبره نده راته کړې او هيڅکله يې ندي راته ويلې چې ولي داسې وکړل اويا ولي دى هغسى ونکړل؟

همداغه رنگه انس رض روايت کوى چې : يوې سپين سړى مينځى يې لاس نيولى وو او هر ځاى چې يې غوښتل دوى يې د ځان سره بيول او کله چې د سړى سره به مخ کېدى د هغه سره پى ستړى مسى (لاس يې ورکاوه يا يې مصاحفه ورسره کول) کول او تر هغه وخته يې خپل لاس نه ورڅخه ايسته کوى تر څو چې به هغه شخص خپل لاس نه وو ورڅخه ايسته کړى او تر هغه وخته يې مخ نه ورڅخه اړوى تر څو چې به هغه بل سړى مخ نه وای ورڅخه اړولى، او هيڅکله يې په ناستو کسانو(ملگرو) کې خپل پښې نه غزولې (يعنى د خپل د مجلس د خلکو او ملگرو احترام يې کاوه او په وړاندې يې تکبر نه کاوه).

۱۳- « عن عائشة رضی الله عنها : قالت : ما خيّر رسول الله ص بين الأمرين إلا اختارَ أيسرَهُمَا ما لم يكنِ أثماً فإن كانِ أثماً كانِ أبعدَ النَّاسِ عنه ، وَ ما انتقمَ رسولُ الله ص لِنَفْسِهِ فى شَيْ قَطُّ ، إلا أن تَنْتَهَكَ حُرْمَةَ اللَّهِ فَيَنْتَقِمُ ، وَ ما ضَرَبَ رسولُ الله شيناً قط بيده إلا امرأةً وَ لَا خادماً إلا ان يُجاهدَ فى سبيلِ الله تعالى » (صحيح المسلم)

ژباړه: د عايشې رض څخه روايت دې چې ويې فرمايل : رسول الله ص هيڅکله د دوو کارو سره ندى مخ سوى مگر داچې آسانه يې پکښې انتخاب او غوره کړې دى خو په هغه صورت کې چې په هغه کار کې به گناه نه وه که به گناه پکښې وای د ټولو خلکو په نسبت يې د هغه څخه ليرى والى غوره کاوه. او رسول الله ص هيڅ کله د خپل ځان په خاطر د چا څخه انتقام ندى اخيستی، مگر په هغه صورت کې يې مجرمانو ته سزا ورکول او انتقام يې اخيستی چې د الله ج محرمات به پاته کېدل ، او رسول الله ص هيڅ څوک په خپل لاس ندى وهلى نه بنځه او نه هم خادم مگر داچې د الله ج په لاره کې به يې جهاد کاوه.

۱۴- «عن عائشة رض قالت : قال رسول الله ص إن الله رفيقٌ يحبُّ الرفقَ و يُعطي على الرفقِ ما لا يُعطي على الغنْفِ ، وَ ما لا يُعطي على سِوَاهِ»

و فى رواية

أَنَّ الرَّفْقَ لَا يَكُونُ فى شَيْ إلا زَانَهُ وَ لَا يَنْزَعُ من شَيْ إلا شَانَهُ

ژباړه: د عايشې رض څخه روايت دې چې رسول الله ص وفرمايل : الله ج مهربانه دى او په کارو کې نرمى خوښوى ، او هغه څه چې په نرمى ورکوى په سختى او نورو عاداتو کې يې نه ورکوى. او په يوه بل روايت کې فرمايى:

نرمى په هيڅ کار کې نه وي مگر داچې هغه بنايسته کوى او د هيڅ شى څخه نه ايستل کيږى مگر داچې هغه شى خرابوى (په هر کار کې چې نرمى وي هغه بنايسته کوى او په هر کار کې چې نرمى نه وي هغه خراب او بي خونده کوى)

۱۵- « عن جرير رض أن رسول الله ص قال : إن الله يُعطي على الرفقِ ما لا يُعطي على الخرقِ . وَ إذا أحبُّ الله عبداً أعطاه الرفقَ وَ ما من اهل بيتٍ يحرمونَ الرفقَ إلا يحرمونَ الخيرَ كُلَّهُ» (المعجم للطبرانى)

ژباړه: د جرير رض څخه روايت دې : رسول الله ص وفرمايل : الله ج هغه څه چې په نرمى کې ورکوى په سختى او حماقت کې يې نه ورکوى ، او که الله ج د يو بنده سره محبت کوى او خوښ يې وي نو نرمى ورته ورکوى ، او هره کورنى چې د نرمى څخه محرومه وي د ټولو خيرونو څخه محرومه وي.

د اسلامى اخلاقو لړى

ترتيب او ژباړه: ا.م.ف

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**